

120 години музей „Искра“

9 юли 2021 г. • година XI • брой 259

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. "Розова долина" 100, офис 8 (срещу Митницата)

„Арсенал“ - Казанлък:

КАКВО Е НЕГОВОТО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОБЩИНите, ЗА БЪЛГАРИЯ И СВЕТА

Това е въпросът, на който искам да дам отговор пред политическите сили, чито представители са кандидати за новото Народно събрание. Срещите, които провеждаме с тях, не са предизборни, това са срещи, на които всички те трябва да разберат какво означава „Арсенал“ за региона, за областта, за България, това каза генералният директор на „Арсенал“ АД инж. Николай Ибушев по време на посещенията на кандидатите за народни представители от основните политически партии и коалиции в Старозагорски регион за 46-ото Народно събрание.

„Арсенал“ е създаден веднага след Освобождението на България през 1878 година. Началото му се поставя с ремонтните дейности и технологии за ремонт на въоръжението, което руските войски оставят в Русе, прибирали се след края на войната в своята родина. През 1891-ва Арсеналът се мести в София. През 1924 година започва преместването на Софийския арсенал Казанлък. С Указ на цар Борис III е преименуван на Държавна военна фабрика.

В момента в „Арсенал“ работят над 7500 души и това е най-големият работодател в България. А заедно със свързаните с „Арсенал“ предприятия броят на хората, на които фирмата осигурява работа и доходи, е над 12 000. Тук работят хора от 20 общини. Към юни 2021 година средната работна заплата

във фирмата е по-висока от средната работна заплата в сектор „Машиностроение“. За последните 5 години „Арсенал“ е изплатил над

През последните 5 години направените инвестиции в „Арсенал“ са за повече от 150 млн. лв.

„Ние като ръководство

семейства в морската база в Несебър. Над 100 деца тренират във ФК „Арсенал-2000“, като дружеството поддържа в перфектно

650 милиона лева за работни заплати, които средства влизат в общините чрез търговията и услугите. За осигуряване са преведени над 130 млн. лева, платените данъци към републикански бюджет са над 55 млн. лева, а към общински бюджети – над 3 млн. лева. За социални дейности и подобряване условията на труд и почивка са разходвани над 85 млн. лв.

вече 24 години носим отговорността за съдбата на хиляди семейства“, подчертава инж. Ибушев. Освен редовни работни заплати, всеки месец се предоставят ваучери за храна в размер на 80 лева плюс още 3 допълнителни ваучера: за празника на „Арсенал“, за Великден и Коледа. 10 000 човекодни са изчислени напълно безплатни почивки на арсеналци и техните

състояние стадиона и подпомага цялостната спортна дейност на клуба. Над 200 деца и младежи напълно безплатно играят народни танци в Дома на култура „Арсенал“, поддържа се базата на детска градина „Буратино“ на територията на дружеството. Храната в столовете в „Арсенал“ има 80% поетвтиянване, осигурено е безплатен транспорт, плаща се допълнително за отдалеченост по 150 лева.

„Арсенал“ си създава свои кадри, като за целта работи активно в сферата на средното и висшето образование. Тук се развива дуалната форма на обучение, в партньорство с Механотехника и с Математическата гимназия, безупречно работи Студентската програма. Благодарение активните действия на кмета Галина Стоянова и „Арсенал“ АД бе открит Техническият колеж в Казанлък и бе осигурена материална база за него. „Арсенал“ АД прави сериозни дарения, като стотии хиляди лева бяха дарени по време на пандемията на няколко болници – МБАЛ „Д-р Стамболски“ в Казанлък, „Св. Екатери-

на“ и „Пирогов“ в София, Болница „Тракия“ и УМБАЛ „Проф. д-р Стоян Киркович“ в Стара Загора.

„Казвам всички тези неща, не за да се хвалим, а за да се знае какво е значението на дружеството за региона и за България, – подчертава инж. Ибушев. – „Арсенал“ премина през много изпитания, но благодарение на всички нас, на синдикатите, на работниците, на специалистите, ние стъпихме здраво на краката си. Всичко постигаме сами, с нашия труд, с нашите усилия. В своето развитие това предприятие роди основните производства в българската индустрия, той е ковачница на кадри. Често е наричан заводът-майка. „Арсенал“ е 100% българско предприятие, отговорен социален партньор, продължава да бъде най-големият работодател в България, няма нито 1 лев задължение нито към хазната, нито към работниците, нито към партньорите. „Арсенал“ е световно признат марка, спечелил е уважението и на нашите, и на чуждестранните партньори“.

По думите на генералния директор на „Арсенал“, целят този труд не бива да бъде опетняван с грозна кампания, каквато се опитват да правят някои политици от БСП, визирайки злонамерените и тенденциозни изказвания на кандидатите за народни представители от БСП от Старозагорски избирателен район. Херостратовата слава – срамна известност на човек, опитващ се да разрушат нещо, създадено от други с цел да се прослави, е типична за личности като един кандидат-депутат от БСП-Казанлък.

Относно темата за новата Индустриска зона мнението е, че инвестицията в една такава зона е крайно неразумна. В своята същност Казанлък е индустриска зона, в която предприятията инвестират собствени средства в развитието си и не е обосновано огромни обществени средства да се влагат в нова зона. Защо е нужно това?

Продължава на стр. 3

За резервации в ресторант „Орешака“: 0700 70 717, www.oreshaka-bg.com

Ресторант „Орешака“ търси:

- ГОТВАЧ

За контакти:

0700 70 717, от 10.00 до 22.00 часа

КАЗАНЛЪК ДАВА НАЧАЛОТО НА ХАДЖИДИМИТРОВИТЕ ЧЕСТВАНИЯ

Един неясен детски спомен ме връща назад към Бузлуджа в дните на честванията на гибелта на Хаджи Димитър и неговите четници. Голяма тъмна полина, нощ. Хора, много хора. Била съм на не повече от пет години. Поразорвих историята на честванията и си дадох сметка, че вероятно съм била на последното голямо събиране на поклонници за 100-годишнината от гибелта на герите през лятото на 1868 г. Това подсказва спреквата за събитията, която стана възможна благодарение на публикации на директора на Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“ д-р Чавдар Ангелов и неговия заместник Мая Миланова.

Ролята на честванията за повдигане на патриотичния български дух в навечерието на Съединението на Княжество Бъгария и Източна Румелия е основата на идеята за масово събиране на историческия връх, е извършена, наложен от изследването на д-р Чавдар Ангелов за подготовката и отбележването на годишнината от гибелта на Хаджи Димитър през ялото на 1885 г. Според него, заслугата за мащаба на събитието в годината на Съединението е на Българският таен централен революционен комитет (БТЦРК) в Пловдив, за който работят бивши опълченци, поборници и дейци на създадените преди това гимнастическо-стрекови дружества. Комитетът трескало действа, за да

нят на последното сражение на четата, или в най-близкия ден от тази дата неделен ден да бъде организирано честване в памет на Хаджи Димитър и неговите четници. Решава се заедно с Казанлъшкото градско управление да се организира дарителска акция за набиране на средства за построяване на паметник. Няколко дни по-късно на Бузлуджа се провежда първото официално честване, което, макар и бързо организирано, на 17-и юли 1883 г. събира пред гробовете около 400 българи, предимно от Казанлък и околните. Казанлъшките учители Наследников и Георги Кърджиев държат

целта знаме. Трима от тях са във въстанически униформи. Близо 1500 са участниците в панихида за загиналите, отслужена от архиерейския наместник. Празненят се слова, декламира се стихотворение-то на Вазов „Караджата“. Освещава се обреден курбан за общата трапеза с народни песни и хора. Най-серииозен принос е за вдигане популярността на четническото дело в книгата на председателя на БТЦРК Захари Стоянов от 1885 г. „Чети-те в България“.

В сложна политическа обстановка третите чествания на 21-и юли 1885 г., точно преди Съединението, придават мащабите на невиждано национално събитие. БТЦРК работи по план. Като водач на каузата е обявен самият За-харий Стоянов. Имало е идея Съединението да бъде обявено още през юли на Бузлуджа, което придава на подготовката иззвънреден патриотичен ентузиазъм. Тя почва месец по-рано под егидата на Казан-лъшкото Орълчанско братство, което публикува обявяване във вестниците „Марица“ и „Борба“. БТЦРК разпорежда на отпълнени от всички краища на страната да дойдат на Бузлуджа за славното събитие. Подема се национална кампания с обръщения, писмени и постинговски публикации.

знак членовете на Габровско-то и Казанлъшкото опълчение ско дружество се построяват от двете страни на пътя, водещ до с. Енина към Бузлуджа. Маринка Асенова, при дружена от една от дъщерите си, е посрещната от няколкото ученици, които ги поведаха към строя на опълченците. Тя благославя всички пристигнали и им покръгла, ако се наложи, да загинат като нейния син. Следвайки утвърдената програма, всички поклонниците се отправят към гробовете на героите, където е отслужена панихида", припомня д-р Ангелов сведения от първоизводите. Има речи, слова от представители на големите вестници, а окичените от заранта със запалени свещи четнически гробове са затрупани с цветя.

Официалната част приключва с баладата „Хаджи Димитър“, изпълнена от възпитаници на Пловдивската мъжка гимназия. Спазва се традицията за освещаване на курбан, песни и народни хора. В ранния следобед на 21-и юли по-

Специална програма бележи
през 1938 г. 70-тата годишнина
от славното събитие. 20 години
последно, през 1959 г., се основа-
ва Национален парк „Бузлу-
ка“, предшествник на сегашния
музей, който пази паметта за
аджи Димитър и героичната му
история. В годините на социализма
експонатът на историческия връх
е известна като годишниците от
създаването на БРСДП, възполз-
ува се от Хаджидимитровите
действия за своя Учредителен
конгрес през 1891 г. Масабно
обтурване на хора и белехката
на програмата има за годишницата
през 1968 г., когато събитието
е в духа на старата традиция,
вдунвено – с огньове в нощта,
заря-проверка, речи, народни
песелия и хора. Десет години по-
късно честванията са скромни
митинг и заря-проверка. Още
последно се маркира 120-тата
годишнина от гибелта на четни-
ците.

Амбициозно завръщане на идеята за всенародни чествания има през 1998 г.

по идея на казанльшката организация на СДС. Събитието години наред е финансирано от Организационен комитет, при-

борници на Съединението се отделят за събрание, на което Стефан Мускуров чете писмото на майор Райчо Николов, който зове старите опълченци да дъръжат делото на българското Освобождение чрез Съединението. Краят на писмото е огласен с викове: "Долу Румелия!" и "Да живее Съединението!".

вличат се много журналисти, издава се паметен Юбилеен лист, прави се факелно нощно шествие, представят се книги, раздава се осветен обреден курбан. През тези години, в продължение на десетилетие, организацията преминава под патронажа на Председателя на Народното събрание. В последните години организатор на честванията на Бузлуджа по повод геройичната кончина на Хаджи Димитър и неговите четници е Община Казанлък. Традицията за патронаж на парламента се прекъсва.

подготви обществеността за предстоящото Съединение. Освен с критика на източнорумелийското правителство, той съзаема с патриотична пропаганда, която подготвя почвата за делото. Пишат се вестникарски статии, търсят се поводи в атрактивни годишници, съзряни със събития и личности от времето на борбите за Освобождението. Хаджи Димитър, Стефан Караджа и техните четници се превръщат в знаме на Съединението - 17 години след трагичната си гибел.

**Първата инициатива
е на Казанлък**

За първи път в памет на героите, на 10 юли 1883 г., ентузиаси от Педагогическото училище организират поход, който търси гробовете на Хаджи Димитър и неговите другари на Бузлуджа. В издирането се включват младежи от Кръст и членове на казанлъшката Ученолюбива дружина „Искра“. Групата се ръководи от учителя и председател на казанлъшкото читалище Георги Кърджиев и свещеника Иван Стоянов, свидетел на погребението на загиналите революционери. Гробовете са открити след търсене от няколко часа. На почитените лобни места са сложени три дървени кръста. Отслужква се панихида и присъществащи решават всяка година на 18 юли, денди честванията излизат и в „Южна България“. Вечерта преди събитието българи се събират в Казанлък и поемат към върха, където нощуват. Продължават да се събират още много хора, големи са групите от Сливен и Пловдив. Сред сливенските гости, водени от кмета си, е и

*майката на
Хаджи Димитър –
Маринка Асенова,*

посрещната в Казанлък с голяма почит. лично кметът Илия Стоков я води до Бузлуджа, където я посрещат патриоти от „Искра“, развели специално ушито за

**Опълченците от север
и от юг побиват
символично знамената
си едно до друго**

На поляната са запалени огньове. Милиция, жандармерия и войска охраняват събитието. Има слухове, че ще се обявява Съединението. „По даден-

*Големите чествания
следват кръгли
годишни*

Паметна е 1889 г., когато се навършват 30 години от гибелта на четата. Самият Старозагорски митрополит Методий

Диана Рамналиева
риали, предоставени от
пка-Бузлуджа"

ГОЛЯМ ИНТЕРЕС КЪМ ЕКСПОЗИЦИЯТА НА „АРСЕНАЛ“ В ИМ „ИСКРА“

Само за две седмици от откриването ѝ над 1000 посетители са разгледали изложбата „Историята на „Арсенал“ от 1878 г. до днес“, разположена в мултимедийната зала на ИМ „Искра“.

Изложбата бе открита по повод 120-ата годишнина от създаването на музея. Документи, снимки и исторически факти проследяват миналото на най-старото и най-голямо машиностроително предприятие в страната, положило основите на отбранителната индустрия на България. Интерес будят показаните изделия, произведени в предприятието, и 18-минутният документален филм за фирмата.

Едни от най-редовните посетители са възпитаници на Професионална гимназия „Иван

Хаджиенов“, които проявяват сериозен интерес към експозицията, предвид възможностите за бъдеща реализация в предприятието. Към момента изложбата е разгледана от осмите класове на специалностите „Мехатроника“ с класен ръководител Иrena Чачкарова и „Машини и системи с ЦПУ“ с ръководител Златина Илиева. Планираните посещения целят да запознят учениците с предмета на дейност на „Арсенал“ като партньорско предприятие, в което се осъществява дуалната форма на обучение по различни специалности. В хода на обучението си в следващите години те ще имат възможност на практика да навлязат в същината на производствения процес и да направят своя избор за бъдеща професии-

нална реализация.

Най-голям интерес сред учениците предизвикаха представените изделия

във витрините и филмът, показващ ефекта от изпитването на някои от тях.

ОФИЦЕРИ ОТ ВОЕННА АКАДЕМИЯ ПОСЕТИХА „АРСЕНАЛ“

Офицери от Военна академия „Георги Стойков Раковски“, магистърска специалност „Стратегическо ръководство на отбраната и въоръжените сили“, посетиха „Арсенал“ АД. Те бяха приветствани от Йордан Йорданов, директор „Технически въпроси“ на фирмата. В рамките на програмата по пребиваването си гостите бяха запознати със структурата, функционирането и развитието на дружеството от инж. Владимир Стоев, ръководител направление „Иновации и управление на ТД“, и инж. Владимир Чучумиев, ръководител направление „Образование и квалифи-

кация“. Офицерите бяха особено впечатленi от експозицията във фирмения музей на „Арсенал“, в която са представени богатата история на предприятието от неговото създаване през 1878 година до днес и част от широката гама изделия на фирмата. Впечатлата ги мащабът на дружеството, разработката на новите изделия, пазарите, нивото на технологичното оборудване. Общото им мнение и възхищението им изрази в Книгата за впечатления ръководителят на групата полковник доцент д-р Нелко Ненов, заместник-декан на факултет „Национална сигурност и отбрана“.

ЖУРНАЛИСТКА ПРЕДСТАВИ КНИГА ЗА СОЦИАЛНАТА МИСИЯ НА ЦЪРКВАТА

„В името на Исус“ е книга, която дългогодишният журналист на БТА Румяна Лечева издаде въз основа на своята дисертация в Нов български университет. Дисертацията проследява социалните доктрини и практики на християнските изповедания у нас в периода 1879-1948 г.

„Казанлък заема специално място в моето изследване и в книгата със заглавие „В името на Исус“, която издадох въз основа на моята научна разработка“, сподели Румяна Лечева по време на премиерата на книгата в

Казанлък. Тя внимателно е проучила пристъпите в града на розите на първия старозагорски митрополит Методи, битките, които са водени срещу него, издаването на вестник „Православен проповедник“ в Казанлък, учредяването тук през 1926 година на Съюза на православните братства.

На събитието в Казанлък присъстваха двама ръководители на БТА – дългогодишият директор Панайот Денев и настоящият генерален директор на Агенцията Кирил Въльчев. Кметът на община Казанлък Галина Стоянова поздрави Румяна Лечева за нейния огромен труд.

Юлия Младенова

БЕЗРАБОТИЦАТА В КАЗАНЛЪК – ПОД СРЕДНОТО НИВО

3,77% е нивото на безработицата в община Казанлък в края на м. май, което е под средното за страната, изчислено на 5,67%, сочи анализ на Бюрото по труда в Казанлък. В Павел баня дельт на безработните също е под средното равнище у нас – 3,69%. Рекордър в региона по равнището на безработица е община Николаево – 32,90 на сто, което означава, че една трета от икономически активното население е без работа.

Най-голям е относителният дял на хората без трудова ангажираност във възрастта над 55 години. Тези заемат 23,9% от всички безработни. Следват групите от 35 до 39 години – 14,1%, и от 45 до 49 години – 13,5%. Към края на месец май 2021 г. са се увеличили безработните млади хора, като младежите до 29 години представляват 12,3% от общия брой регистрирани безработни лица. Относителният дял на младите хора в тази статистика продължава да бъде висок, макар да се наблюдава тенденция към намаление – 3,7 пункта спрямо същия период на миналата година. Тези продължават да бъдат една от риско-

вите групи на пазара на труда, сочи още анализът.

В сравнение с месец април 2021 г. в образователната структура се наблюдава увеличение на относителния дял на регистрираните безработни с начално и с основно образование. Намалява дельт на безработните със средно образование от 46,4% на 43,5% и с висше образование от 11,2% на 10,8%. В структурата на безработните специалисти най-голям е дельт на регистрираните от областта на техниката и технологии – 42,9%, следвани от специалистите в обществено здравието, икономиката и правото – 26,3% и в сферата на услугите, транспорта, охраната и др. – 8,1%. Регистрирани селскостопански специалисти са 6,6%.

Към посочения период на трудовата борса са се регистрирали 1050 мъже и 1357 жени, като спрямо същия период на миналата година дельт на мъжете се е увеличил от 40,6% на 43,6%.

Броят на обявените свободни работни места на първичния пазар на труда през месец май 2021 г. е 111, от които 23 са за специалисти с висше образование. Свободните работни места, за които не се изисква квалификация през отчетния период, са 58.

Започналите работи са 295 души, от които 242 чрез посредничеството на Бюрото по труда в Казанлък.

Б. „Трибуна Арсенал“

ИНЖ. СТОЯН ИВАНОВ – СЕРИОЗЕН ЧОВЕК

Има хора, на които от пръв поглед им личи онова, за кое то няма друг лаконичен изказ, освен познания, дори банален, израз: "Сериозен човек". Нещо повече, личи им дори преди първата среща с тях, само от един бърз телефонен разговор. Почти бих убедена, че инж. Стоян Иванов е точно такъв човек още след краткия ни разговор за уговорка по повод този текст. Той беше любезен, но не разтеглив на думи. Делови, с готовност за

поемане на ангажимент. Още един ангажимент от многото му задачи в работния ден. Денят на ръководителя, чийто работен ден никога не завършва така, както е мислен от сутринга. Не поради липсата на добра пла nirовка на часовете, дори – минутите. Напротив! А поради обстоятелството, че няма как в ежедневието на ръководител на обособено производство в „Арсенал“ да липсват извънредни ситуации и изненади от всякакъв характер. Които той

посреща със съвсем спокойна усмивка. Спокойствие, което дават само високата квалификация и богатият професионален опит.

Обособеното производство, за което инж. Иванов отговаря, е в рамките на фирмения Направление 5/305 с ръководител Васил Вълчев. Всеки арсеналец знае, че тук става дума за истинско машиностроене. Сложно, поради индивидуалната специфика на всяка производствена задача, която се решава тук.

Място за сериозни хора и сери-

озни ръководители. Още в първите минути на срещата отчитам наум, че не, не съм събрала в предварителната преценка за новия ни събеседник: "Сериозен човек". Но още нещо му личи веднага – не е съвсем казанльчанин. Отличава се с една балансирана мекота, не фамилиарнички, не се прави на интересен и не си придава важности, липсва му суета. Тежи си на мястото по един аристократичен начин. Не се сърджа да попитам. И – да, този мъж е родом от Русе. Но почти вече 25 години е в Казанльк.

отдел са на негово подчинение. Това са много хора, ефективният оперативен контакт с тях е една от най-сложните задачи за всеки, който управлява такъв човешки ресурс, отчита инж. Иванов. Но за него това е удоволствие. Не го казва, но от начиня, по който говори за работата си, му личи.

Сложна координация

„Контактувам с колеги от всички арсеналски заводи ежедневно. Държим връзка с всички арсеналски заводски директори и главни инженери по заводи. Ние не само правим техническа поддръжка и ремонт на всички арсеналски ма-

шини, без гарантционните, но и произвеждаме изцяло нови съоръжения. Наш ангажимент са и почти всички вентилационни системи в „Арсенал“. Разработваме конструктивна и технологична документация. Работим и по документация на КАПП. Правим заявки за материали и оборудване спрямо нуждите на завода. Изготвяме сложни производствени графики“... И още – хората на инж. Иванов изграждат цели съвсем нови производствени площиадки с арсеналско оборудване, включително монтажа. В момента работят за два нови големи обекта на територията на Завод 4 в Мъглиж. Разработват се и произвеждат също и мишени за арсеналските стрелкови полигоны. И за големия полигон в Змеево, също. Тук се правят и табла за управление на стендове. При толкова работа с нестандартно оборудване, далеч от ежедневната повторяемост на серийното производство, персоналът на инж. Иванов трябва да може много. И той може. Нещата, които се конструират и ремонтират, са нови като задача, винаги различни и ги няма другаде. Те са единствено за специалното производство, където се спазват строги норми и правила, валидни само тук. Много от тях са свързани с опазването на живота и здравето на хората и тук няма място за компромиси, пояснява още ръководителят на Обособено производство в Завод 5. Фрезисти, стругари, заварчици,

шлайфисти, електрончици, монтьори... Всички те знаят как да различат чертежи, как да подхождат при изработката на съвсем непознати изделия. Това е толкова важно тук, колкото и:

Да се спазват правила!

В това производство има специфични и строги правила. „Те се спазват“, категоричен е Стоян Иванов. И допълва: „Никой не прави компромиси нито с материалите, нито с оборудването, нито със системите за защита на хората!“. На пряко негово подчинение са двамата началници на цеховете – ремонт и механичен, и четирима началници на участъци.

За тази динамична и разнообразна ежедневна комуникация на високо професионално ниво нагоре и надолу по вертикалата на управлението на инж. Стоян Иванов идва в „Арсенал“ достатъчно добре подгответ. 15 години е бил ръководител група в Русенската корабостроителница и дълги години – главен инженер в голяма производствена фирма в Казанльк. В „Арсенал“ преди 10 години го води контактът с близки и познати, които работят тук. Директорът на Завод 5 Петър Щириянов не се колебае да го покани на работа в екипа си. Преди да поеме цялото обособено производство през 2017 г., инж. Стоян Иванов ръководи един от двата му цеха. Определено тук се чувства в свои професионални „води“, макар и далеч от родния град на Дунав и неговата корабостроителница. В Казанльк семейството на Стоян Иванов идва по лични причини – обгазяването с хлор застрашава изключително много здравето на дъщеря му. Идва-

нето тук за съпругата на Стоян всъщност е завършане. Тя е от Казанльк, също инженер. Повече от 20 години по-късно порасналата щерка ги радва с двегодишна внучка. Макар и двете деца на инж. Стоян Иванов да живеят вече в София, родното в Казанльк не спира да ги влече. Малката Мики сега е на гости на дядо и баба. И щастietо е пълно. Както и къщата в Енина. С чистия въздух на Бозая и вадичката през двора. Което не значи, че телефонът на инж. Иванов спира да звъни по всяко време:

Ръководителят няма почивен ден и час!

С хората от екипа си и управлението на арсеналските заводи, които чакат от 5/305 решение на спешните си проблеми, държат постоянна връзка. Инж. Иванов работи и по време на отпуска си, по време на която и аз го намерих. Да, вдигна си телефона на непознат номер и бе любезен и делови. Признава, че обича да бъде в движение. В канцеларията си много-много не се застоява. Той е там, където се случват нещата. При хората и машините, навсякъде, където имат нужда от него. Отдели време и за „Трибуна Арсенал“. Още на втория ден след платения си отпуск – във вихъра на поредни производствени събития. Един сериозен разговор през ведната усмивка на един сериозен мъж. Под дебелата сянка на едно старо арсеналско дърво, на метри от портретите в Алеята на славата, откъдето се усмихва и той. „Уважавам хората от Алеята, там съм по волята на Васил Вълчев, ръководителят на нашето направление. Беше безкомпромисен: „Тази година си там!“. Но продължавам да мисля, че на ръководителите като мен това им е работата, да носят отговорност и без да очакват да бъдат отличавани“, споделя накрая на този любопитен разговор инж. Стоян Иванов.

Диана Рамналиева

КАЗАНЛЪЧНИН СЪЗДАДЕ НОВИ СОРТОВЕ ЛАВАНДУЛА

Д-р Станко Станев, учен от Селскостопанска академия, работещ в Института по розата и етеричномаслени култури – Казанльк, е автор на три нови сорта лавандула. Освен съществуващите 7 сорта лавандула, Държавната сортова комисия е одобрила още 4, като 3 от тях са дело на гл. ас. д-р Станко Станев. Това са „Дея“, „Терес“ и „Жанет“ и са в резултат на неговия 17-годишен научен труд по тяхното създаване. Д-р Станев е специалист в областта „Селекция и размножаване на ароматни и медицински растения“. Той ще преподава на студентите по специалността „Агрономство – етеричномаслени култури“ от Аграрния факултет на Тракийски университет – Стара Загора, съобщиха от висшето учебно заведение.

Специалността „Агрономство – етеричномаслени култури“ беше разкрита през 2019/2020 г. в Тракийския университет – Стара Загора, съобщиха от висшето учебно заведение.

печаване със специалисти агрономи във все по-мащабното отглеждане на розови и лавандулови полета.

Zakazanlak.bg

ОБЩИНА МЪГЛИЖ КАНИ НА ФЕСТИВАЛ НА ЕТНОСИТЕ

За пети път град Мъглиж става домакин на Национален фестивал на етносите. Той ще премине под мотото „Еднакви в различното“ и е под патронажа на кмета на община Мъглиж д-р Душо Гавазов. Културното събитие ще се проведе на 17 юли, събота, на откритата

сцена на площад „З-ти март“. Фестивалът цели да събере представители на различни етноси и обединяването им в обща изява. Това е една прекрасна възможност да се постигне съхраняване, разпространяване и представяне пъстротата на бита и културата на етносите у нас

в тяхното многообразие, богощество и колорит. И не на последно място по важност – да се отправи послание за толерантност между етносите, уважение към различните духовни и културни ценности и традиции. Гостите на събитието ще се насладят на пъстра мозайка от песни, танци и обичаи на различни етноси, ще имат възможност да се докоснат до културата им, да опитат домашна кухня и специалитети на българи, каракачани, роми, чиито представители живеят и работят на територията на град Мъглиж. Петият национален фестивал на етносите „Еднакви в различното“ няма конкурсен характер и в него могат да се изявляват непрофесионални групи и изпълнители. Във фестивала могат да участват танцови и певчески групи за автентичен и обработен фолклор, групи за пресъздаване на обичаи, както и индивидуални изпълнители от всички етноси и географски области без

ограничения във възрастта. Паралелно с фолклорната програма мъглижани и гости на китния балкански град ще станат част от още интересни събития. За тях организаторите подготвят щандове на етнотоите и щанд на гостите. Изложбата и дегустацията на ястия и обредни хлябове „Бабината кухня“, изложбата на автентични носии „Бабината ракла“, изложбата на предмети от бита на етносите „От сръч-

Град Мъглиж, 17 юли, площад „З-ти март“ – очакват ви настроение и положителни емоции!

СЛАДКИТЕ БИЖУТА НА ИВЕЛИНА

Любител ли сте на сладичкото? А на красивите торти като онези от близката до вас сладкарница? Предполагам – да.

Не вярвам да са много хора, които ще отговорят отрицателно на тези въпроси. Следователно статията ще Ви бъде интересна или поне се надявам.

В следващите редове ще се запознаете виртуално с една наша съгражданка и арсеналски кадър, която не само обича, но и създава красиви торти. Ивелина Папазова или „майчето“, както е по-известна сред колегите си, започва работа в „Arsenal“ през 2016 г. като машинен оператор в 5/134. Семейна е, с трима синове.

Интересът ѝ към кулинарията, по-специално към тортите, датира от много отдавна – още от Техникиума. Поради липса на информация в интернет, започва да си купува кулинарни книги, от които се учи сама. В началото й било трудно, но с труд, упоритост и практика, сладките ѝ изкушения са се получавали все по-добре, както на вкус, така и на визия.

След толкова години не прави просто сладкища, а бижута, както ги наричат семейството ѝ. Съпругът и синовете на Ивелина далеч не са единствените, които са дегустирали въпросните бижута. Други късметлици, смея да ги нарека, са роднини, приятели, колеги. Кулинарката редовно поднася парче торта, когато кани приятелки на чаша следобед.

Вдъхновихте ли се да опитате парче торта? А да се опитате да си направите сами? Не се страхувайте от сладкото, малко количество не е вредно – напротив доза шоколад ще ви направи щастливи! Животът е търде кратък, за да се ограничаваме от такова удоволствие.

А на „майчето“ – нашата сладкарка, да покажем да продължи да радва близки и приятели с все по-красиви и вкусни изкушения.

Александрина Георгиева, еколог, отдел „Опазване на околната среда“ в „Arsenal“ АД

ВРАТАТА С МАГНИТИТЕ

Няма предел за арсеналската изобретателност.

Какво ли не сме виждали в най-голямата фирма от Военно-промишлена комплекс на страната. Не само изобретени нови изделия, рационализации, регистрации на полезни модели и промишлен дизайн, но и създадени творения от различни материали – картини, сувенири, декорации...

Последното ни „попадение“ е една метална врата в административната сграда на Завод 2. Отвън – врата като врата, а отвътре – пъстър калейдоскоп с магнитчета от България и света – Дяволският мост, Добринище, Барселона, Будапеща, остров Корфу и от село Турция даже...

Решили отчетници и плановици да си разкрасят вратата и когато е отворена, тя изглежда доста интригаваща. Където и да отидат, носят си магнитче за спомен. Така им дошла и идеята да ги поставят на вратата и да я превърнат в „табло за спомени“. Няма лишо!

А заедно с магнитите вървят разкази, впечатления и... спомени.

Така, застанал пред тази врата, всеки може да осъществи своето малко „бягство“ – задочна екскурзия до различни кътчета на България или различни краища на света. Макар и за минути.

Най-впечатляваща обаче е табелката, която стои в средата: „Колкото и да работиш, все е малко!“.

Това да не се забравя!
Първолета Петкова

Импресия с колелета

Сн. Искра Буюклиева

КАЗАНЛЪЧАНИ ЩЕДРО ДАРЯВАТ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА МУЗЕЙ „ИСКРА“

Момчил Marinov Kynchev е роден през 1976 г. в Казанлък. Завърши средно образование в СУ „Екзарх Антим I“ - Казанлък и висше във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Участник и член на Центъра за стопанско-исторически изследвания (ЦСИИ). Научните му интереси са в областта на стопанската, военната история и опазването и представянето на културно-историческо наследство.

През годините работи в Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“ и в Исторически музей „Искра“ - Казанлък. Ръководи ИМ „Искра“ от 2012 година.

- Д-р Marinov, Вие и Ва-шият екип имате честта да посрещнете 120-ата годишнина на Исторически музей „Искра“, която се навършва през 2021-ва. Какво не трябва никога да забравяме за не-говите основатели?

- Казанлъчани от десетилетия имат привилегията на тяхна територия в нашия хубав град да бъде разположен един от най-разпознаваемите музеи в България. И действително около Петровден преди 120 години, благодарение огромнния ентузиазъм на Петър Топузов и на негови сподвижници, е създаден Исторически музей „Искра“ - Казанлък. Нещо, което понякога не заслужено остава покрай вниманието ни, е, че още в първите години от създаването на музея казанлъчани демонстрират една впечатляваща дарителска традиция, едно изобилие от дарителски инициативи, които показват тогавашните жители на Розовата долина. И това е една от основните причини музеят толкова бързо да се утвърди като водещ институт в българската културна инфраструктура още от самото си начало. Разбира се, от значение е чисто субективният принос на Петър Топузов и на Чудомир, който наследява и надгражда постигнатото, както и обективните дадености от културно-историческо наследство в Долината. Но често забравяме, че нашите предшественици са били щедри дарители и това е една от най-важните предпоставки за бурното и устойчиво развитие на музея още оттогава.

- Какви са инициативите, с които ще бъде обелязан юбилеят, предвид изминалата една година в пандемия и въведените в тази връзка ограничения?

- Предвид ситуацията в България и в света през последната година сме под-

готвили конкретни събития, които са разпръснати в годината, като по този начин ще дадем възможност повече хора и в по-дълъг период да станат част от годишнината. Наскоро ще представим един чудесен каталог „Бягри и нишки“, който онагледява една частница от богатството на етнографския фонд на музея „Искра“. Ние всички, напълно оправдано и обосновано, свързваме богатството на музея с тракийско наследство и маслодайната роза, но етнографският фонд също има впечатляващи експонати. Още много отдавна виден специалист търди, че „казанлъчият музей притежава и една от най-богатите етнографски сбирки в провинцията“.

Следващата ни инициатива е свързана с експозиционната ни дейност. Бяха представени ценни средновековни накити, които останаха във фондовете на музея „Искра“. И това ще представлява важна част от постоянната ни експозиция. Също съвсем накърно в Мултимедийната зала открихме впечатляващата изложба „Историята на „Арсенал“ от 1878 година до днес“, която ще остане достъпна бесплатно за посетителите до края на месец ноември. Изложбата показва непознати исторически факти и дава интересни данни за най-крупното предприятие и най-големия работодател у нас – „Арсенал“, които със сигурност ще изненадат не само гостите на града, но и казанлъчани.

През месец ноември съвместно с Националния археологически институт с музей при БАН и със Софийския университет в трезорната зала на института в София ще бъде открита една впечатителна изложба със заглавие „Доспехите на тракийските воини“, където също ще участва Исторически музей „Искра“. Имаме съвместни намерения с Художествена галерия - Казанлък, като подгответе съвместна изложба, която ще ни препрати към основателите на двета културни институти –

Петър Топузов на музей „Искра“ и Иван Енчев - Видю – на Художествената галерия.

- Съвсем скоро предстои и традиционните Празници в Долината на тракийските царе, които няма как да не свържем отново с дейността на музея „Искра“?

- За Празниците в Долината на тракийските царе тази година подгответяме две интересни събития. Първото е изложба, която бе представена към момента само в Министерството на култура и в Археологическия музей в Пловдив – Казанлък е третата спирка в национален машаб. Заглавието на изложбата е „Царският цвят на цинобър в тракийската и римската култура по българските земи“. Изложбата, за чието представяне в Казанлък изрично благодари за съдействието на проф. Валерия Фол, дава отговор на въпросите какъв е смисъл на използването на този загадъчен цвят, каква е неговата символика. Експозицията ще остане дълго време в залите на ИМ „Искра“, за да я видят колкото се може повече посетители.

В рамките на тазгодишните тракийски празници ще бъде представен поредният сборник с доклади, които са принос в тракологията и изследванията. Това е 10-ият том, който, заедно с поредицата „Казанлък в миналото и днес“ е съществен момент в научния живот на музей „Искра“.

- Какво си пожелавате за следващите години?

- Да бъдем достойни наследници на първооснователите на музей „Искра“ и на всички, които през тези 120 години са давали всичко от себе си, за да го надграждат. Да запазим техния ентузијазъм и също да оставим значими следи в опазването и прouчването на културно-историческото наследство на региона.

Музеят

Историческият музей „Искра“ - Казанлък е сред най-старите, най-богатите и най-известните регионални музеи в България. Основан е през 1901 г. от родолюбивия казанлъчанин Петър Топузов. В него се съхраняват над 70 000 оригинални експоната, отразяващи богатата материална и духовна култура на Казанлъшкия край.

В музея са разположени постоянни експозиции на отделите „Археология“, „Възраждане“, „Нова история“, „Етнография“ и „Най-нова история“. Интерес за туристите представляват колекциите от кости на сърпове, която е най-голямата в Югоизточна Европа, средновековна керамика, хладно и огнестрелно оръжие, накити и носии от бита на казанлъчани в миналото.

В трезорната зала са изложени най-новите златни, сребърни и бронзови находки от тракийските храмове-гробници в региона. Те включват уникалния златен венец на Севт III, неговите шлем и наколеници, цялостна златна и сребърна конска амуниция, както и редка колекция от монети и други предмети от тракийската епоха.

Музеят опазва, изследва и популяризира цялото историческо наследство на Казанлъшкия регион, в това число и всички тракийски гробници от Долината на тракийските владетели, включително Казанлъшката гробница - първият паметник на България под егидата на ЮНЕСКО.

Емблематична част от ИМ „Искра“ е Музеят на розата. За първи път той отваря врати през 1969 г.

Етнографски комплекс - Казанлък

Малко известни факти

• Вече десетилетия Казанлък и Долината заслужено се асоциират с водещи археологически проучвания от национален машаб. Едва ли предполагаме обаче, че първите археологически разкопки се провеждат на могили край Тулово и Черганово още през 1904 г. – броени години след създаването на музея.

• Още в периода на ранната си дейност Казанлъчият музей притежава и една от най-богатите етнографски сбирки в провинцията.

• От самото начало е създадено отношение на интерес на казанлъчани към музейното дело в града. Самата експозиция е подредена от водещи специалисти в държавата ни.

• Започвайки музейната си работа, Чудомир възклика: „Бях ли подготвен за такава голяма и отговорна задача? Единственото ми преимущество беше, че бях стажувал при бай Петър, че имах доверието му и бях разглеждал с интерес парижките, виенските и венециански музеи“.

• През 1956 г. музеят става национален първенец, а Чудомир – индивидуален първенец в страната.

• Едната възстановена къща в Етнографски комплекс „Кулата“ е на видния казанлъчки търговец и общественик Иван Хаджиенов. Той е дарител на строежа на Куленското училище. Синът му – също Иван Хаджиенов, дарява за построяването на Механотехническото училище в града. Една от племенниците на фамилията – Райна, се омъжва за Петър Топузов – основателят на музея.

• Музеят притежава богата колекция от печати – например, тук е печатът на Първото българско читалище в Букурешт.

• Освен прекрасните колекции, свързани с тракийската култура и маслодайната роза, музеят притежава великолепни образци на лютиерското изкуство.

Юлия Младенова

САВА ОГНЯНОВ

Колосът в българското драматичното изкуство

Сава Огнянов /1876-1933/ е български актьор и режисьор, един от първомайсторите в театрално изкуство, високо оценен и извън пределите на страната. Арист от европейска величина, за 30 години той изиграва 115 роли, 40 от които централни. Сред забележителните му сценични превъплъщения, ненадминати и до днес, са Хамлет, Цезар, Борис Годунов, д-р Ранк, Филип Втори, Клавдий, Наполеон, Макбет. През 1921 г. е удостоен с орден „Св. Александър“, IV степен.

Посмъртната му маска е поставена на Доходното здание, една от емблематичните сгради в Русе, в която се помещава театър „Сава Огнянов“, приел името на актьора през 1953 г.

Сведенията за живота и творчеството на Сава Огнянов не са много. Няма аудиозаписи, кино- или видеоматериал, две малки монографии от проф. Пенчо Пенев и писателя Вично Иванов и спомени от културни дейци от неговата епоха.

Семейството. Сава Петров Огнянов е роден в Кюстенджа, дн. Констанца, Румъния, на 24 май 1876 г. в семейството на търговеца от Котел Петър Огнянов - Чакмака и Мина Горanova от Карлово. След Освобождението семейството се заселва в Русе.

Майката на актьора. Мария (Мина) Горanova е красива девойка, на която Христо Ботев посвещава стихотворението си „До моето първо либе“. Под него поетът написал „Посветено на г-ца М. И. Г-ва“. Предполага се, че на Мина са посветени и „Ней“ и „Пристанала“.

По бабина линия Мина е родственица на Евлоги и Христо Георгиеви, благодарение на които тя и сестра ѝ завършват висше образование в Чехия.

Мина Горanova

С Ботев се познават от времето, когато 20-годишният поет учителствал в Калофер, а тя била ученичка на баща му даскал Ботев. Чувствата между двамата се появяват след завръщането ѝ от Прага. Имала удивителен сопранов глас, предицали ѝ блъскава певческа кариера, но тя се върната - за да работи за просвещението на сънародниците си. Била обсебена от идеята за освобождението на България, именно това я сближило с Христо Ботев. Свирела на пиано, четела много, с поета си разменяли книги.

Когато баща ѝ - Иван Горанов, решил да я задоми, сметнал, че Ботев, когото той не наринал по име, а казвал „този нехрамнайко“ или „недоучил даскал

и хаарамия“, не е подходящият човек. Уговорил брак с богат спътник - Петър Сава Чакмаков, който впоследствие приел името Огнянов и отвел Мина в голямата си къща в Кюстенджа.

Тя никога повече не видяла Ботев. Животът ѝ бил охолен, но тъжен. Никой вече не я чул да пее. Родила четири деца, Сава е първородният. Умира от родилна треска на 34 години. Любимият ѝ Христо Ботев така и не научил за това.

Като студент в Германия, Огнянов водел кореспонденция с Ботевата дъщеря Иванка. По-късно тя често посещавала спектаклите, в които той участвал. Възхищена от таланта му, ѝ подарила красиво подвързано томче с Ботеви стихове с посвещението: „На моя любим приятел, възлюблен изпълнител на стихотворенията на незабравимия ми баща“.

Образоването. Като ученик в Русенската мъжка класическа гимназия Сава участвал в много театрални постановки. От ролята му във „Венецианският търговец“ публиката занемаяла. Писателят Константин Мутафов си спомня: „Дълго време в града се приказваше само за Шейлок на гимназията Огнянов, който наистина игра като голям, завършен артист“.

Сава учил 2 години архитектура в Мюнхен. Но театърът неудържимо го привличал.

Баща му обаче не смятал актьорството за професия, а за караѓоцъчиль, дори спрял издръжката му. Но дядото, на когото Сава е кръстен, го благословил: „Ако иска и кундуруджия да стане, само майстор да бъде“.

През 1896 г. 20-годишният младеж се записал в прочутата драматична школа на Ото Кьоних в Мюнхен, постепенно специализирал в Берлин при големия немски актьор Емануел Рајхер.

Злополучният дебют. Огнянов дебютира през 1902 г. на софийска сцена в трупата на „Сълза и смях“ в ролята на Мортимир от „Мария Стюарт“ на Шиллер. Изпълнението му било посрещнато с убийствена критика - говорел бързо и неразбрано, думите му звучали като нащърбени. Отчаян от прочетеното в пресата, той започнал упражне-

ния на глас - на букви, срички, думи, изречения... по десет часа на ден. „С такава неуморна и настървение правех тези упражнения, че инак много добрият ми хазин се принуди да ме измъди, за да му затихне къщата!“, разказал актьорът. Когато после играл Вурм в „Коварство и любов“, нямал забележки. Постепенно достигнал такова съвършенство в правоговора, че блестящо изпълнявал творби на Вазов, Кирил Христов, Яворов, Теодор Трайнов. Силата му в рецитаторското майсторство била огромна, преподавал курсове по художествено четене. На български и немски изпълнявал „Фауст“, Гьоте бил любимият му немски поет. А любимият му композитор - Вагнер. Когато слушал оперите му, носел партитурана, за следи как се изпълнява.

В Народния театър. В него работи от 1904 г. Тъй като единствен от артистите владеел немски, бил и преподавач на поканения от Чехия режисьор Йозеф Шмаха. Драмата се сближили, Огнянов бил чест гост в дома му. Шмаха му помогал да разгърне мощния си талант - в образите на Арман Дювал в „Дамата с камелиите“, Хортензио в „Укротяване на опърчичавата“, Зигфрид в „Края на Содом“, д-р Ранк в „Нора“ и много други. Той е един от най-ярките изпълнители на Шекспирови роли у нас. С Адриана Будевска бил уникатен творчески tandem. Ролята му на Динко от „Вампир“ била забележителна. Цяла София постаяла репликите „Щедой да аз в незиен ден, не знаен час“, а самият Страшилов казвал, че Сава Огнянов е направил писесата му.

Определят Огнянов като първокласен артист, надарен от Бога; майстор и аристократ на сцената; неспособен творчески дух; крупна артистична сила. Сценичното му поведение било уникално. Появила се и фразата „огняновски стил“. Имел великолепни природни данни: прекрасен глас, внушителна външност, пластика, музикалност, но не се осланя на тях - неуморно работел върху всеки образ, до най-високо съвършенство.

Негови почитатели и приятели били Иван Вазов, Елин Пелин,

Д-р Ранк - „Нора“, Ибсен

Никола Мушанов - министър на просвещението, проф. Любомир Тенев, руският исследовател-българист Николай Державин...

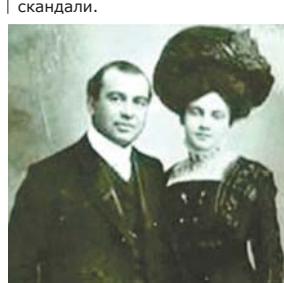
Сава Огнянов не казвал лоша дума за колегите си, защитавал правата им, обожавал публиката си. Бил добронамерен и към най-обикновения служител в театъра - винаги давал пари на този, който му държал палтото. Обикновено носел наметнато палто или пардесю.

Бил скромен, широко скроен и щедър човек. Александър Божинов му направил карикатура за 1 март - купувайки мартеници, Сава Огнянов казва: „Един килограм мартеници, моля“. Когато отивал в Американсия колеж в Симеоново при бъдещата си спътница, носел каса мандарини занейните съученици, които го богочорели. Красив и привлекателен, по европейски елегантен, висок, мургав, с миндалови очи с особен блъсък, с екзотични устни и високо чело, с изсечени черти и дълбок глас, той бил блян за всяка ученичка в София.

Жозефина. Съпругата на Йозеф Шмаха не била доволна от това, че нашумелият 30-годишен артист е завържал главата на единствената им дъщеря Жозефина - красиво и интелигентно момиче, владеещо три езика и привлекателен, по европейски елегантен, висок, мургав, с миндалови очи с особен блъсък, с екзотични устни и високо чело, с изсечени черти и дълбок глас, той бил блян за всяка ученичка в София.

За да ги разделят, я изпратили във Варна, но любовта се разпалила по-силно, влюбени писма на немския полетели между морски град и столицата.

През 1909 г. Жозефина, само на 16, става съпруга на Огнянов. Били многощастливи. Цяла София говорела за тях, но те никога не се замесвали в клюки и скандали.

С Жозефина

В Европа. През 1910 г. Огнянов е изпратен на специализация в Европа. С него тръгва и младата му съпруга. Той е поканен да играе на сцената на Кралския театър в Прага. За първи път български артист гостува в Централна Европа! Отзвите са възторжени. През с. г. отличият му немски му отваря врати в театри във Виена. В Бургтеатър впечатлява публиката с ролята си на Хамлет, а Жозефина бележи успехи в опера.

Следват Берлин, Мюнхен, Париж и Москва, където Сава се запознава със Станиславски, Немирович-Данченко, Олга Книпер-Чехова. С новите знания се изявява като режисьор в Народния театър.

Драми в семейството. Огнянови имат дъщери и син - Жозефина и Петър. Но брачните окови не допадали на актьора. Проявявал интерес към хубави-

те жени, в дома му постоянно се играело покер, често там бил и принц Кирил. Страсти на Огнянов към картите е до живот.

Сава Огнянов бил велик на сцената, но крайно непрактичен извън нея. Семейството нямало собствен дом, живело под наем. Когато чествали 25-годишната му сценична дейност, му предложили парцел, за да си построи къща. Актьорът отказал, не побувал на веши и имоти. Пък и нямал пари. Любимата му фраза била: „Богатството не е в парите, в смисъла е то“.

На върха на славата си той става жертва на бохемската си природа. Разрывът в семейството идва, когато 2-годишенят им син умира. Детето играело на двора, жените го изпушнали от поглед и то паднало в голям котел с връла вода. В мъката си родителите започнали да се обвиняват взаимно, скандали се станали всекидневие. Жозефина се отдала на певческата си кариера. Заради богатия и ал и красотата ѝ един музикален критик възклика: „Мъжете пият шампанско от обувката ѝ!“.

През 1920 г. Сава Огнянов е в Рим. Този път Жозефина не го придвижава. Само след една главна роля - на Отец Савелий в „Революционерът д-р Коло“, бил обявен за „звезда на италианското кино“. Въпреки новите предложения, се завръща в родината си.

Раздялата. Огнянови решават да се разведат. Жозефина остава в квартирана с 6-годишната им дъщеричка. В куфар той взема само писесите и дрешите си.

След време настъпила умора. Фигурата на Огнянов проръжавала да е достолепна, но блясъкът потъмнял. Живеел като аскет. Сърцето му все по-често нарушавало нормалния си ритъм, задъхвал се, но нямал сили да напусне сцената. С годините с Жозефина разбрали, че чувствата им не са съвсем изчели, още повече, че актьорът имал голяма слабост към дъщеря си Жози. Обмисляли да заживеят отново под един покрив, но смъртта ги изпреварила.

Сърдечният удар. След едно представление, през нощта на 22 март 1933 г., сърдечният криза прекъсва живота на Сава Огнянов - на 57 години. В квартирана му откриват почти монашеска обстановка - легло, етажерка с томчета на Гьоте, Шилер, Шекспир и Сервантес в оригинал. В гардероба му - само няколко kostюма, по-последна мода. На масата - разтворен „Фауст“. Актьорът не доживял да изиграе мечтанията от него роля на Мефистофел.

Поклонението продължило три дни, погребението му било всенародно - с многохилядно шествие. Един критик пише: „Не вярвам да се появи друг като него. Мястото му ще остане завинаги празно!“.

Мария Рашкова

Използвани са публикации на Огнян Стамболов, „Среци с възвишеното“ - д-р Дора Бенева-Начева, спомени на Живка Лазарова, внучка на Сава Огнянов.

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев. **Редколегия:** Юлия Младенова - гл. редактор, Първолета Петкова, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Мария Пискова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков. Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ АД.

За връзка с редакторите на „Трибуна Арсенал“: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com; Юлия Младенова: 0882 98 70 14, e-mail: julia_mladenova@abv.bg; Диана Рамналиева: e-mail: diana_ramnaliева@abv.bg; Мария Рашкова: 0882 98 70 12